

RECENZE KNIHY

DEMENCE: HODNOTICÍ TECHNIKY A NÁSTROJE

Naděžda Lasotová^{1,2}

Naděžda Lasotová

Podpořeno projektem *Specifický výzkum – podpora studentských projektů MUNI/A11510/202.*

Problematika demencí a kognitivních poruch je v současné době velmi aktuální v odborné i laické veřejnosti. Se stárnutím populace, celosvětově se zvyšující incidence demence a výskytem demence i u mladších osob je širokospektrá a multioborová diagnostika zásadní pro nastavení efektivní terapie a péče, včetně zajištění co nejvyšší kvality života pacientů, jejich blízkých a pečovatелů.

Publikace Lenky Šátekové a kolektivu představuje ve stručné podobě na 192 stranách dostupné nástroje pro posuzování pacientů s demencí především z hlediska ošetrovatelské péče. Nevěnuje se pouze hodnocení kognitivních funkcí, ale nabízí komplexní pohled na osobu s demencí, její potřeby a možná rizika s tímto onemocněním spojená.

Kniha je členěna do dvou kapitol. První kapitola je věnována problematice demencí obecně ve velmi stručném souhrnu. Shrnuje rozdíl mezi demencí a mírnou kognitivní poruchou. Uvádí jednotlivé subtypy demence, publikovanou míru incidence a prevalence demence. Velmi stručně, spíše jen heslovitě, prezentuje výčet nejčastějších diagnostických

metod, rizikové faktory vzniku demence a možnosti léčby.

Druhá kapitola je zaměřena přímo na dostupné měřicí nástroje jako doplňkové metody diagnostiky demence. Tato část knihy je rozdělena do deseti subkapitol, které nabízejí konkrétní měřicí nástroje pro posuzování pacientů s demencí. Tematicky jsou uvedené subkapitoly věnovány posuzování v oblasti výživy, bolesti, funkčního stavu, rizika vzniku dekubitů, bezpečnosti pacienta, kognitivních funkcí, deliria, poruch chování a nálady, kvality života a zátěže pečujícího. Každá subkapitola je doplněna o bohatý výčet hodnoticích nástrojů, uvádí konkrétní testy a škály v podobě formulářů a záznamových archů. Obecně jsou prezentovány spíše metody screeningové, rychle administrovatelné především ošetrovatelským personálem, chybí však další doporučení a nasměrování k cílenému a podrobnému vyšetření specialistou. Struktura subkapitol je členěna na obecný úvod do dané problematiky, přehledný výčet měřicích nástrojů formou tabulek i popisných komentářů, benefitů a limitů dané metody, psychometrických charakteristik, stručné shrnutí, bohatý seznam literatury a zdrojů ke každému tématu. U převážné většiny prezentovaných metod však chybí jejich vyhodnocení a výstup.

Při zaměření pozornosti na některé kapitoly z pohledu klinického logopeda lze vnímat odlišný pohled v určitých oblastech. Např. není možné zcela souhlasit v subkapitole Posuzování výživy s tezí, že schopnost najíst se je definována jako funkční schopnost dostat sousto do úst. Schopnost najíst se je zajiště mnohem komplexnějším aktem. Subkapitola dále nijak konkrétně nezmiňuje poruchy polykání, neuvádí žádnou screeningovou metodu či nástroj pro posouzení schopnosti polykat a hodnocení rizika polykání. V celé subkapitole věnované výživě není zmínka o možnosti, a často nutnosti, sondové výživy u pacientů

s těžkou formou demence. V subkapitole věnované Posuzování kognitivních funkcí lze vytknout absenci informace o tom, které hodnoticí nástroje jsou licencované a nelze je bez platné licence v klinické praxi využívat. Z textu mylně vyplývá, že lze volně využívat všechny uvedené hodnoticí nástroje. Bylo by zajisté vhodné doplnit výčet možných hodnoticích nástrojů o rychlé zkoušky paměti, které jsou originálně české, standardizované na české populaci, nelicencované a ve výborné korelaci s dalšími krátkými zkouškami kognitivních funkcí. V rámci stručného výčtu některých silných a slabších stránek této publikace je na místě zmínit subkapitulu Posuzování zátěže pečujícího. Je velmi pozitivní, že kolektiv autorů zapojil tuto oblast hodnocení. Prezentované dotazníky, které hodnotí míru zátěže pečující osoby, lze využít i u osob pečujících o jiná onemocnění.

Předkládaná publikace je přínosem především pro ošetrovatelské a spolupracující profese, které se starají o pacienty s demencí, jako jsou zdravotní sestry, ošetrovatelé, sociální pracovníci, studenti, ale i osoby blízké, rodinní příslušníci a pečovatелé. V publikaci prezentované hodnoticí nástroje a techniky lze využít nejen k hodnocení stavu pacientů ve výše uvedených oblastech, ale i k hodnocení efektivity poskytnuté péče a včasné identifikaci možných změn v klinickém stavu, chování či prožívání. Zajištění komplexního a celostního přístupu k pacientům s demencí s využitím konkrétních hodnoticích nástrojů pro jednotlivé oblasti vede k mezioborovému zlepšování péče.

Literatura

ŠÁTEKOVÁ, L. a kol. 2021. *Demence: hodnoticí techniky a nástroje*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-271-1695-9.

¹ Mgr. Naděžda Lasotová, Neurologická klinika Fakultní nemocnice Brno, Jihlavská 20, 625 00 Brno, Česká republika. E-mail: lasotova.nadezda@fnbrno.cz.

² Katedra speciální a inkluzivní pedagogiky, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity Brno, Poříčí 7/9, 639 00 Brno, Česká republika.